

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРИУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАУКИ ТА ОСВІТИ

Збірник матеріалів

**XXVI підсумкової науково-практичної
конференції викладачів**

22 лютого 2024

Київ 2024

УДК 061.3(063)

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАУКИ ТА ОСВІТИ: Збірник матеріалів XXVI підсумкової науково-практичної конференції викладачів МДУ / За заг. ред. М.В. Трофименка. Київ: МДУ, 2024. 406 с.

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет вченою радою Маріупольського державного університету (протокол № 11 від 22.04.2024)

Редакційна колегія:

Голова Трофименко М.В., ректор МДУ, кандидат політичних наук, професор;

Члени редколегії Балабаниць А.В., доктор економічних наук, професор;
Безчотнікова С.В., доктор філологічних наук, професор;
Булатова О.В., доктор економічних наук, професор;
Задорожня-Княгницька Л.В., доктор педагогічних наук, професор;
Іванець Т. М., голова Ради молодих вчених МДУ, кандидат політичних наук;
Константинова Ю. В., кандидат історичних наук, доцент;
Омельченко В.Я., доктор економічних наук, професор;
Павленко О.Г., доктор філологічних наук, професор;
Романцов В.М., доктор історичних наук, професор;
Сабадаш Ю. С., доктор культурології, професор;
Тарасенко Д. Л., доктор економічних наук, професор;
Толпежніков Р.О., доктор економічних наук, професор.

Збірник містить матеріали XXVI підсумкової науково-практичної конференції викладачів МДУ, яка відбулася 22 лютого 2024 року в Маріупольському державному університеті.

У матеріалах висвітлені актуальні проблеми розвитку міжнародних відносин та зовнішньої політики, філософії та соціології, історії, економіки та менеджменту, права, екології, кібербезпеки, документознавства, культурології, журналістики, філології, літературознавства, методики викладання, педагогіки та психології.

Видання адресоване науковцям, викладачам, аспірантам та здобувачам вищої освіти, а також усім, хто цікавиться сучасними проблемами науки та освіти.

Редакція не несе відповідальності за авторський стиль тез, опублікованих у збірнику.

Іванова Тетяна,
доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри соціальних комунікацій
Маріупольський державний університет

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА СУЧАСНИХ ЖУРНАЛІСТІВ: ДЕЯКІ РОЗДУМИ

«Ми рухаємося в майбутнє подібно до людини, яка веде автомобіль, і дивиться при цьому тільки в дзеркало заднього виду», – попереджав М. Маклюен у своїй книзі «Розуміння медіа». І дійсно, чи готові ми, викладачі і медіа-тренери, які готують журналістів, до викликів сучасного інформаційного простору?

Для того, щоб відповісти на це запитання давайте звернемося до однієї з концепцій підготовки журналістів у XXI столітті. Автором цієї концепції є Nico Drok, професор Виндшаймського університету (це голландський професійний інститут вищої освіти та досліджень у сфері журналістської освіти).

Так от, професор стверджує, що сьогодні існує дві рольові моделі діяльності журналіста, так звані «Disseminator» тобто, «розповсюджувач» інформації та «Investigator», так званий аналітик та дослідник інформації.

Скріншот 1.

Слайд доповіді **Nico Drok** (Windesheim University).

Differences are on 2 major roles : INVESTIGATOR and DISSEMINATOR	
Role:	Tasks/Items:
INVESTIGATOR Alpha = .753	<ul style="list-style-type: none"> Provide in-depth background information Provide analysis and interpretation of current affairs Provide information that people need for political decisions Monitor and scrutinize government Monitor and scrutinize business organisations Monitor and scrutinize civil society organisations Expose Social abuses
DISSEMINATOR Alpha = .735	<ul style="list-style-type: none"> Get information to the public quickly Make each day as many stories as possible Concentrate on bringing the latest news Provide entertainment and relaxation Concentrate on news that will sell Treat the public as consumers rather than citizens

October 2023 DESTIN Conference IFNUL

Чим же відрізняються ці дві моделі?

Давайте поглянемо на функції, які покладені в основу цих двох моделей. Чи відрізняються вони?

Скріншот 2.

Журналіст

Investigator Розслідувач (дослідник)

Журналіст

Disseminator «Розповсюджувач»

- Надавати детальну інформацію
Provide in - depth beground
- Надавати споживачу можливість аналізу та інтерпретації подій, що відбуваються
- Надавати людям інформацію, яка їм потрібна для прийняття політичних рішень
- Моніторити та ретельно досліджувати владу
- Моніторити та ретельно досліджувати бізнес-організації
- Моніторити та ретельно досліджувати громадські організації
- Викривати соціальні зловживання

- Отримує інформацію для суспільства швидко
- Робить щодня багато історій, матеріалів
- Концентрується на донесенні останніх (свіжих) новин (подій)
- Надає інтертеймент та релаксацію
- Концентрується на новинах, що продаються
- Відноситься до публіки, скоріше, як до покупця, ніж до громадян

І... що ж відрізняє інформацію, яку вони надають суспільству? Все справа в питаннях. В них закладені і підходи, і місія до надання інформації сучасним журналістом.

Скріншот 3.

Яким чином вони готують медіа-матеріали?

Для того, щоб підготувати інформацію отримати певні знання з журналістики для Investigatora – замало.
Потрібно сформувати відношення до цих знань, їх усвідомленність, відповідальність.
Процеси, які запускають ці якості – критичне мислення, рефлексія, пізнання та власний пошук істини, усвідомленність через дію.
Метод – інтерактивність, залучення.
Роль викладача – коуч, тренер, партнер, наставник і... трішки) – лектор з оригінальним, дослідницьким контентом

Disseminator	Investigator
Fast Journalism	Slow journalism
Who?	How?
What?	Why?
Where ?	What does it mean?
When?	What's next?
What do you think?	What can you do?

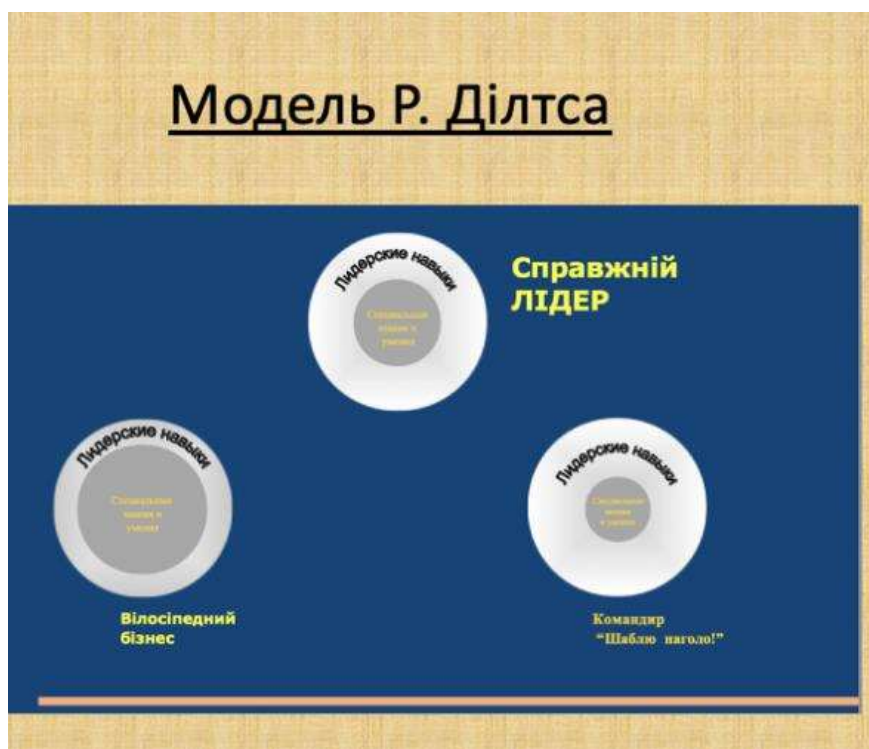
У зв'язку з цим, яким же має бути той, хто готує журналістів до професії?

Знаєте у теорії менеджменті є така модель ролей діяльності керівника. Автор цієї моделі є Роберт Ділтс. Згідно з цією моделлю, зазвичай лідери організацій або процесів, (а

наш викладач, звичайно є лідером освітнього середовища, де він працює), не зовсім пропорційно розподіляють свої функції управління. Наслідком цього є неефективність діяльності системи. Отже, все залежить від того, наскільки у лідера процесів, поєднуються фахові знання/навички з лідерськими/стратегічними.

Вважаю, що цю модель можна перекласти на особистість викладача журналістських дисциплін.

Скріншот 4.

Що має на увазі Р. Ділтс стосовно нашого предмету?

Давайте поглянемо на малюнок справа.

Це класичний викладач нашої освітньої теоретико-патерналістської системи. Лідер, начальник, лектор-теоретик, «батько» і т. п. Що передбачає домінування саме такої моделі? Журналістів готують у чотирьох десятках українських університетів. Саме така кількість вишів, за даними інформаційної системи «Конкурс» (vstup.info), мала у 2020 році відповідну ліцензію.

І яку оцінку таким фахівцям дають їх колеги? В університетах, за словами тих медійників, які навчалися 5 років, багато непотрібної інформації. 90% людей, що працюють в «Інтерфакс-Україна», не мають журналістської освіти йдеться мова у статті.

Олександр Мартиненко каже, що для висвітлення тем з економіки він краще візьме працівника з банку ніж випускника університету, а журналістка (та й керівник інформаційної програми «Сьогодні») Олена Цинтила зазначила, що сьогодні випускник журфаку справді не готовий до реальної роботи. Пані Цинтила розповіла про випадок, коли практикант не знав,

чи живий Леонід Кучма, але хотів знімати сюжет про становлення незалежності України. Представник цієї моделі зазвичай працює у старій радянській парадигмі стосунків. «Університет їм нічого не винен!» І викладач завжди правий. Вони так і не змогли зрозуміти, що самий головний замовник нашої праці – це СТУДЕНТ. Звичайно, це призводить до непорозуміння з усіх боків взаємовідносин навчального середовища.

Так, може інша модель краща? Подивіться на малюнку коло, яке розташовано зліва. Він показує нам викладача-практика, представника так званої «лікарняної» моделі підготовки журналіста. В цього викладача дуже багато досвіду, але дуже замало педагогічних та методичних навичок. Може він і рефлексує свій досвід, але не може цю рефлексію передати, проаналізувати, узагальнити. Студентам такий викладач просто передає набір технічних/механістичних навичок, типу «роби, як я». Нові умови, зміна обставин – і студент з ними загальмує.

Зазвичай, такі журналісти не розуміють сутності базових журналістських стандартів, Кодексу етики й так далі. Вони може і гарно підготовлені технічно, але не розуміють місії, як каже Зураб Аласанія, не розуміють душі журналістської професії. Давайте пригадаємо випадок із журналісткою ТК Київ, яка почала знімати на камеру, як поліціанти примусили віджиматись хлопця, який не дотримався розпорядження про комендантську годину.

То ж, що є більш важливим для підготовки журналістів: теорія чи практика? Дещо скажу, на захист фундаментальної підготовки. Професор В.Ф. Іванов зазначає, що Академія Української преси <https://www.aup.com.ua/en/home/> проводить активні заходи неформальної освіти, кількістю близько 100 на рік. Але навіть вони не замінять фундаментальної журналістської освіти.

Та й відомі журналісти-дослідники у книзі *Global Journalism Education in the 21st Century: Challenges and Innovations*. Edited by Robyn S. Goodman & Elanie Stein, і Клаус Майер у своїй роботі «Журналістика» сходяться в одному: дуже рано відспівувати базову журналістську освіту. Ці фундаментальні знання допоможуть журналістам чітко розуміти своє призначення, більш усвідомлено робити свою справу, бути більш ерудованими, вміти працювати з інформацією і т.п. Мабуть тому що «нема нічого більш практичного, ніж хороша теорія». (Цитата, яку приписують і фізику Роберту Кірхгофу, і медику Фрідріху Людвігу Майснеру).

Отже, тоді якими мають бути фахові спеціалісти інформаційного фронту?

Вони мають бути готовими для:

- фактчекінгу та боротьби з маніпуляціями й дезінформацією;
- підтримки збалансованої екологічної медіасистеми та медіаграмотності суспільства;
- побудови майбутнього масових комунікацій.

Література

1. Hromadske.radio. (Подкаст «Не ведися»). «Журналістська освіта (не) потрібна»: медійники та медійниці про кризу освіти. 2021. URL: <https://hromadske.radio/podcasts/ne-vedys/845872> (дата звернення: 29.12.2023).
2. Detector.media. (2018, 9 листопада). «Звідки ж виросте новий Різун? Яка журналістська освіта потрібна Україні». URL:<https://detector.media/community/article/142477/2018-11-09-zvidky-zh-vyroste-novu-rizun-yaka-zhurnalistska-osvita-potribna-ukraini/> (дата звернення: 29.12.2023).
3. Robyn S. Goodman & Elanie Stein (eds). «Global Journalism Education in the 21st Century: Challenges and Innovations». The University of Texas at Austin: Austin. 2017. 468 pp. URL: <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/0267323118801239> (дата звернення: 29.12.2023).
4. Маєр К. Журналістика: підручник. (Переклад з німецької В. Климченка, В. Олійника). Ред. В. Іванова. Київ : Академія української преси, Центр вільної преси. 2022. 300 с.

Мельничук Ірина,
кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української філології
Маріупольський державний університет

Єльохін Дмитро,
2 курс, другий (магістерський) рівень вищої освіти, денна форма навчання,
ОП «Філологія. Українська мова та література»
Маріупольський державний університет

ХУДОЖНЬО-СТИЛЬОВІ ПОШУКИ В НОВЕЛІСТИЦІ МИХАЙЛА КОЦЮБІНСЬКОГО: МЕТОДИЧНИЙ АСПЕКТ

Здійснюючи аналіз новели М. Коцюбинського «Intermezzo» на шкільних заняттях з української літератури слід зазначити, що насправді своєрідним компонентом художньої системи прозаїка виступає пейзаж, виконаний з використанням яскравих зорових образів. За О. Рисаком, «колір у художніх творах: а) служить відповідним тлом, на якому розгортаються події; б) створює певний емоційний настрій; в) виступає символом важливих ідей, поглиблює процес характеротворення; г) розкриває особистість митця, оскільки спосіб бачення має неабияке значення в структурі її становлення та функціонування; г) служить